

Politechnika Częstochowska

Oksana Seroka-Stolka

**ŚRODOWISKO NATURALNE
W STRATEGIACH PRZEDSIĘBIORSTW.
PERSPEKTYWA INTERESARIUSZY**

Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej

Częstochowa 2021

RECENZENT
prof. dr hab. Maria Nowicka-Skowron

REDAKCJA
Lucyna Żyła

REDAKCJA TECHNICZNA
Robert Świerczewski

PROJEKT OKŁADKI
Dorota Boratyńska

ISBN 978-83-7193-794-1
e-ISBN 978-83-7193-795-8

© Copyright by Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej
Częstochowa 2021

WSTĘP

Początki teorii interesariuszy mają swoje korzenie w ekonomii instytucjonalnej, a największe jej zastosowanie do tej pory odnajdowaliśmy w problematyce związanej ze społeczną odpowiedzialnością przedsiębiorstw. Niewątpliwie strategia zorientowana na ochronę środowiska jest integralną częścią społecznej odpowiedzialności biznesu i przyciąga zainteresowanie ze strony naukowców oraz praktyków. Znacznie mniej poświęca się uwagi samej odpowiedzialności przedsiębiorstw za środowisko naturalne i tworzeniu konkurencyjnych strategii zorientowanych na ochronę środowiska (ZOS), co jest ważną przesłanką podjęcia tematu pracy.

Wybór ścieżki strategicznej przedsiębiorstwa związanej z wymaganiami ochrony środowiska jest silnie zdeterminowany wpływem presji interesariuszy. W polskiej literaturze przedmiotu rzadko poddaje się analizie siłę, typ i charakter oddziaływania interesariuszy z uwagi na reakcję strategiczną przedsiębiorstw wobec zagadnień środowiska naturalnego. W tym zakresie istnieje luka poznawcza w odniesieniu do niejednoznacznych wyników badań dotyczących nacisków interesariuszy w zakresie ochrony środowiska na strategię przedsiębiorstw. Ponadto wciąż brakuje analiz weryfikujących bezpośrednie i pośrednie powiązania pomiędzy wielkością przedsiębiorstwa i typami strategii zorientowanych na ochronę środowiska (ZOS) oraz badających relacje zachodzące między presją interesariuszy a proaktywnością strategiczną przedsiębiorstw. W literaturze polskiej niewiele uwagi poświęcono badaniu efektów wynikających z relacji między strategią środowiskową a presją interesariuszy i w tym aspekcie prezentowane wyniki badań wypełniają ową lukę.

W odniesieniu do zidentyfikowanej luki i pytań badawczych określono główne cele pracy: teoretyczny, empiryczny i użytkowy. Głównym celem teoriopoznawczym jest wskazanie ram teoretycznych zarządzania interesariuszami dla określenia relacji między strategiami zorientowanymi na ochronę środowiska (ZOS) a charakterem nacisków interesariuszy przedsiębiorstw oraz ich uwarunkowań, a także efektów wynikających z przyjętych opcji strategicznych. Celem empirycznym jest opracowanie modelu presji interesariuszy wpływającej na typy strategii zorientowanych na ochronę środowiska (ZOS). Cel użytkowy dostarcza praktykom wskazówek do projektowania strategii ZOS.

W związku z powyższym zasadne jest zadanie kilku kluczowych pytań:

Jakie są dostępne opcje strategiczne dla biznesu w kształtowaniu reakcji przedsiębiorstw na kwestie związane z ochroną środowiska?

Jak te opcje strategiczne odnoszą się do ścieżek proekologicznych działań przedsiębiorstw?

Jakie są relacje między naciskami interesariuszy na kwestie ochrony środowiska a strategiami zorientowanymi na ochronę środowiska (ZOS)?

Jakie są efekty strategii zorientowanych na ochronę środowiska przedsiębiorstw wynikające z presji interesariuszy?

W związku z określonymi pytaniami sformułowano następujące hipotezy badawcze:

- H1. Istnieje pozytywny efekt wpływu presji interesariuszy (zmienna zagregowana) na wybór proaktywnego typu strategii ZOS.
- H2. Istnieje pozytywny efekt wpływu presji interesariuszy zewnętrznych na wybór proaktywnego typu strategii ZOS.
- H3. Istnieje pozytywny efekt wpływu presji interesariuszy wewnętrznych na wybór proaktywnego typu strategii ZOS.
- H3a. Efekt wpływu presji interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych na reaktywny typ strategii ZOS jest słabszy niż na proaktywny typ strategii ZOS.
- H4. Wielkość przedsiębiorstw moderuje zależność między wpływem presji interesariuszy a typem strategii ZOS przedsiębiorstwa.
- H4a. Efekt wpływu presji interesariuszy na duże przedsiębiorstwa jest słabszy niż na małe przedsiębiorstwa.
- H5. Istnieje pozytywna zależność między efektami działalności środowiskowej a wyborem proaktywnego typu strategii ZOS.

Monografia składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy rozdział opisuje teoretyczne ramy zarządzania uwzględniające aspekty ochrony środowiska. Zwrócono uwagę na rolę strategicznych zdolności do zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw, dzięki której istnieje możliwość równoważenia celów środowiskowych, ekonomicznych i społecznych. Podkreślono, że skuteczna odpowiedź na wymagania i oczekiwania interesariuszy przedsiębiorstwa jest zdolnością, która prowadzi do przewagi konkurencyjnej. Następnie przedstawiono teoretyczne ramy teorii interesariuszy oraz rodzaje form nacisku ze strony interesariuszy na zmiany reakcji strategicznych przedsiębiorstw. Rozdział drugi w całości porusza kwestie istoty strategii, nośników i mechanizmów strategii zorientowanych na ochronę środowiska. Rozdział trzeci to empiryczna ocena oddziaływania presji interesariuszy na typy strategii zorientowanych na ochronę środowiska. Monografię kończy podsumowanie, w którym sformułowano wnioski wynikające z weryfikacji hipotez badawczych.

Podstawy teoretyczno-metodologiczne przedstawiane w monografii lokują się w nurcie teorii interesariuszy oraz zakresie zarządzania strategicznego w odniesieniu do środowiska naturalnego. Monografia przeznaczona jest dla studentów kierunków ekonomicznych oraz praktyków biznesu.

Autorka składa podziękowania Pani Prof. Marii Nowickiej-Skowron za cenne uwagi i spostrzeżenia, które przyczyniły się do ostatecznej wersji monografii.